

ÁRAMLÁSI PARAMÉTEREK HATÁSA REZGŐ HENGER ÉS FOLYADÉK KÖZTI ENERGIAÁTADÁSRA

FLOW PARAMETER EFFECTS ON ENERGY TRANSFER BETWEEN AN OSCILLATING CYLINDER AND FLUID

dr. Baranyi László¹, Daróczy László²

ABSTRACT

This paper concentrates on the investigation of mechanical energy transfer E between the fluid and a transversely oscillating cylinder placed in a two-dimensional low-Reynolds number flow. The analysis is carried out using a finite difference in-house code. When E is negative the fluid works to dampen the cylinder oscillation, while with positive E work is done on the cylinder, which can be a source of vortex-induced vibration (VIV) for free vibration cases. The object of this paper is to identify subdomains in the parameter domain of Reynolds number, oscillation amplitude and frequency ratio (Re , A_y , f/St_0) where the mechanical energy transfer is positive. Since it is computationally expensive to carry out the computation for even one point of the three-dimensional domain of (Re , A_y , f/St_0), the analysed space is limited to $Re = 100-180$, $A_y = 0.1-1.0$ and $f/St_0 = 0.6-1.2$ under lock-in.

1. BEVEZETÉS

A párhuzamos áramlásba helyezett, rezgőmozgást végző henger körüli áramlást a kutatók gyakorlati jelentősége miatt széles körben vizsgálták és vizsgálják ma is. A szélnek vagy víz alatti áramlásoknak kitett szerkezetek az áramlás hatására rezgésbe jöhetnek, amely a szerkezetek meghibásodásához vezethet.

Amennyiben egy körhengert mechanikusan rezgetünk, akkor a kialakuló áramlást valamint a folyadék és henger közti kölcsönhatást az Re Reynolds szám ($Re=Ud/v$, ahol U a megfúvási sebesség, d a hengerátmérő, v a folyadék kinematikai viszkozitási tényezője) mellett a rezgés f frekvenciája és A amplitúdója is befolyásolja. A keletkező periodikus felhajtóerő nagy rezgési amplitúdót eredményezhet, különösen akkor, ha az örvényleválás frekvenciája közel

esik a test sajátfrekvenciájához és a csillapítás kicsi. Amint azt az [1] dolgozat is említi, az áramlás keltette rezgések területén sok jelenségre a Reynolds számnak csupán csekély hatása van. Ezért, még a viszonylag kis Re értékek mellett is pontosan vizsgálható a jelenség, így a jelen tanulmányban is.

A főáramlásra merőlegesen, keresztirányban rezgő körhenger mögött kialakuló áramlást nagyon sokan vizsgálták. Williamson és Roshko [2] kis Reynolds számú, mechanikusan rezgetett hengerre vonatkozó kísérleteik alapján feltérképezték a lehetséges örvényleválási módokat. Blackburn és Henderson [3] $Re=500$, Kaiktsis és szerzőtársai [4] $Re=400$, míg Lu és Dalton [5] $Re=185$ esetén hirtelen változást talált örvényszerkezetben, miközben kissé változtatták a szuperharmonikus rezgetési frekvenciát. A véges differenciák módszerén alapuló numerikus tanulmányok (pl. [6]), nem találtak ilyen jelenséget.

Az jelen tanulmányban a homogén párhuzamos áramlásba helyezett, arra keresztirányban rezgő henger mögött kialakuló áramlás és a henger közötti E mechanikai energiaátadás változását vizsgáltuk szisztematikusan az (Re , A_y , f/St_0) paraméterek alkotta széles tartományban (továbbiakban fázistér). Itt A_y a dimenziótlan rezgési amplitúdó, St_0 pedig az álló hengerre vonatkozó dimenziótlan örvényleválási frekvencia (Strouhal szám) az adott Re számnál. A vizsgálatunkat azokra az esetekre korlátoztuk, amikor az örvényleválás frekvenciája szinkronizálódik az f hengerrezgési frekvenciával. Az angol szakirodalomban ezt a jelenséget „lock-in”-nek nevezik. A vizsgálat különösen a pozitív mechanikai energiaátadás tartományára koncentrált. A szerzők legjobb tudomása szerint a szakirodalomban még nem található meg az (Re , A_y , f/St_0) fázistér ilyen átfogó vizsgálata.

2. SZÁMÍTÁSOK

A számítási eljárás részletes ismertetése és tesztelése a [7] cikkben található, így itt most csak a számítási paraméterek ismertetésére szorítokozunk.

Ahhoz, hogy egy megfelelő felbontású képet kaphassunk az (Re , A_y , f/St_0) három-dimenziós (3D) fázisterről,

¹egyetemi tanár, Miskolci Egyetem, Áramlás és Hőtechnikai Gépek Tanszéke

²gépészmérnök MSc, Miskolci Egyetem

nagy mennyiségű számítást kellett elvégeznünk. A számításokat az $Re=100, 120, 140, 160$ és 180 ; $A_y=0,1, 0,2, 0,3, 0,4, 0,5, 0,6, 0,7, 0,8, 0,9, 1,0$; és az $f/St_0=0,6, 0,7, 0,8, 0,9, 1,0, 1,1, 1,2$ paraméterek minden lehetséges kombinációjára elvégeztük. Az egyszerűség kedvéért a továbbiakban bevezetjük az $FR=f/St_0$ jelölést, amelyet frekvencia-aránynak fogunk nevezni. Az $Re=100, 120, 140, 160, 180$ értékekhez tartozó St_0 értékek [8] alapján rendre $St_0=0,1644, 0,1735, 0,1806, 0,1864, 0,1913$. Az előbbi esetek mellett további 36 pontban is végeztünk számításokat a vizsgált térbeli felületek pontosításához, így összesen a fázistér 386 pontját vizsgáltuk meg.

A fenti paramétereken túl minden egyéb adat meg-egyzett az egyes számításoknál. Az általunk használt háló 361×292 (kerületi $\times$ radiális) felbontású, a tartomány méretét a $R_2/R_1=160$ arány jellemezte, és $\Delta t=0,0005$ dimenziótlán időlépcsőt alkalmaztunk, hogy az elsőrendű időbeli diszkretizáció elég pontos legyen. A másodrendű Runge-Kutta időléptetéssel végzett [9] vizsgálataink azt mutatták, hogy ilyen időlépcső esetén a két eljárás eredményei jó egyezést mutatnak. A szimulációkat minden esetben $t=600-1000$ dimenziótlán időig végeztük el.

Az első szerző által kifejlesztett FORTRAN program eredményeit utólagosan fel kellett dolgoznunk. Azon esetekben, mikor kialakult a periodikus megoldás, azaz a „lock-in” bekövetkezett, kiszámítottuk az E mechanikai energiaátadást, majd az adatokat Matlab által is importálható formában lementettük. A Matlab szoftveren belül az eredeti pontokból álló halmazt egy nagyfelbontású, finom hálóra interpoláltuk át a GRIDDATAN parancs segítségével, majd az ISOSURFACE parancssal megjelenítettük az izofelületeket (konstans értékhez tartozó felület).

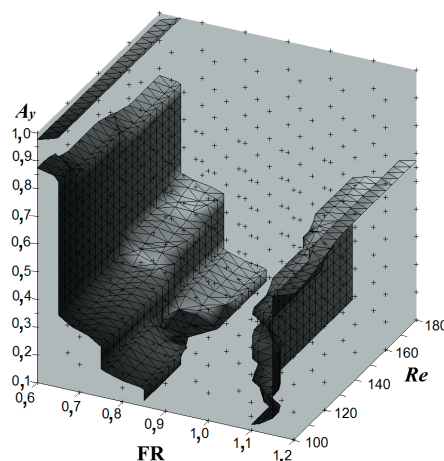
3. EREDMÉNYEK

A számítási eredményeket a fázistér „lock-in” tartományában, a folyadék és a henger között megvalósuló mechanikai energiaátadásra koncentrálni fogjuk bemutatni.

3.1. „Lock-in” tartomány

Az általunk megvizsgált 386 esetből összesen 252 esetben következett be a „lock-in”, amelyek alapján az 1. ábrán látható a „lock-in”/”nincs „lock-in” tartományok becsült határa 3D-ben [10]. Az ábrán a 0,5-nek megfelelő izofelületet ábrázoltuk, ahol 1 jelentette azon eseteket, ahol bekövetkezett a „lock-in”, míg 0 azon eseteket, ahol nem.

Természetesen számítástechnikai korlátok miatt az izofelület felbontása nem pontos, hanem csupán egy közelítést ad. A kutatás folytatásának egy lehetséges iránya a felület még pontosabb meghatározása.

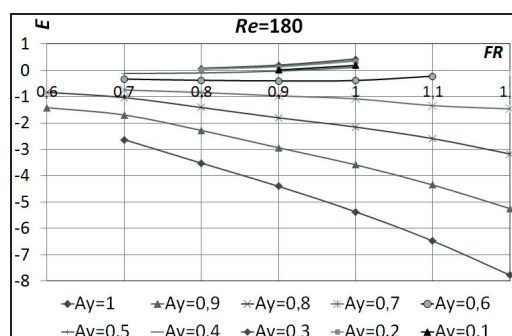
1. ábra. „Lock-in” tartomány 3D-ben

3.2. Mechanikai energiaátadás

A folyadék és a keresztirányban rezgő henger közötti E mechanikai energiaátadás a már periodikus áramlás esetén az alábbi képlet alapján számítható [3] alapján:

$$E = \int_0^T C_L(t) v_{0y}(t) dt, \quad (1)$$

ahol v_{0y} a henger sebessége, t és T a dimenziótlán idő és periódusidő. E pozitív, amennyiben a folyadék munkát végez a hengeren, és negatív, ha a rezgő henger végez munkát a folyadékon.

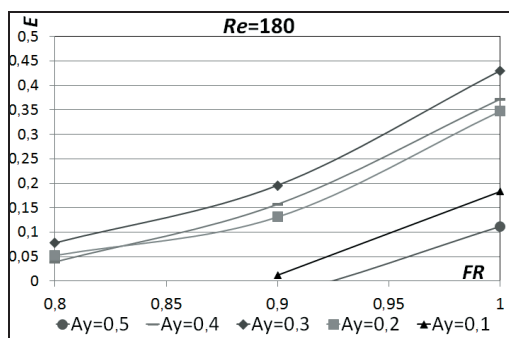

2. ábra. Mechanikai energiaátadás; $Re=180$

A 2. ábrán az E látható a „lock-in” tartományon belül az FR frekvencia-arány függvényében különböző A_y amplitúdók esetén a vizsgált legnagyobb Reynolds szám, azaz $Re=180$ esetén. Az ábrán látható, hogy nagy amplitúdók esetén E negatív, és abszolút értékben növekszik FR növekedésével. Kismértékű pozitív energiaátadást csak 0,8 és 1,0 közötti frekvencia-arányoknál és 0,6 alatti amplitúdóknál tapasztalhatunk. A kisebb Re számokhoz tartozó görbék is hasonlóak.

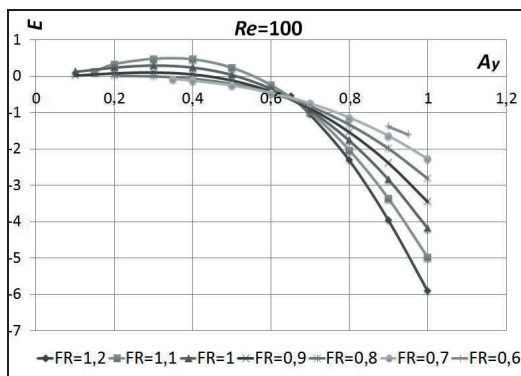
A 3. ábra ugyancsak az E -t mutatja, de a pozitív energiaátadás tartományára fókuszál. Az E értéke FR növekedésével nő, de meglepő módon a rezgési amplitúdónál nem tudunk egyértelmű tendenciát megállítani: a legkisebb energiaátadás 0,1 és 0,5 amplitúdókhöz tartozik.

Minden vizsgált Re esetén ugyanezt a változási jelleget tapasztaltuk.

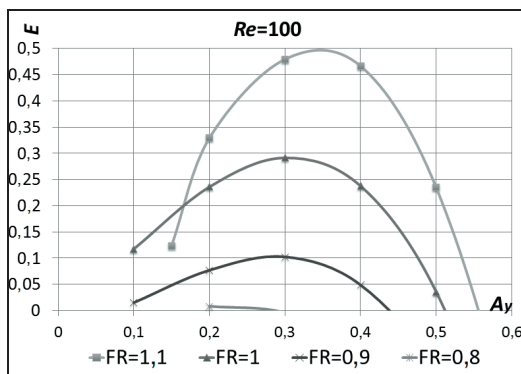
3. ábra. Pozitív mechanikai energiaátadás; $Re=180$

A 4. ábra az energiaátadást a legkisebb vizsgált Reynolds szám, azaz $Re=100$ esetén mutatja az A_y amplitúdó függvényében különböző FR értékek esetén a „lock-

4. ábra. Mechanikai energiaátadás; $Re=100$

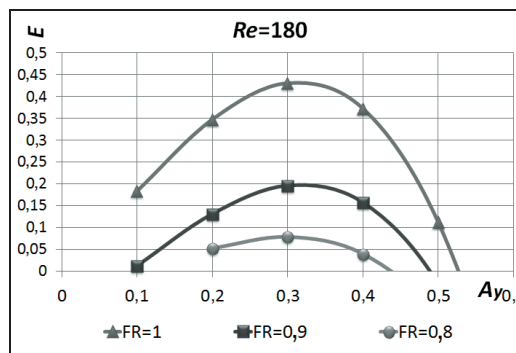
in” tartományon belül. Itt is látható, hogy a fázistér nagyobbik részében E negatív. Nagy amplitúdók esetén E negatív, és az abszolút értéke növekszik FR növekedésével. Kicsi, de pozitív értékeket csak 0,6 alatti amplitúdóknál találunk. A görbék jellege nagyobb Reynolds számok esetén is hasonló. Érdekes módon van az ábrán egy pont, amelyen minden görbe áthalad ($A_y \approx 0,65$ és $E \approx -0,6$).

5. ábra. Pozitív mechanikai energiaátadás; $Re=100$

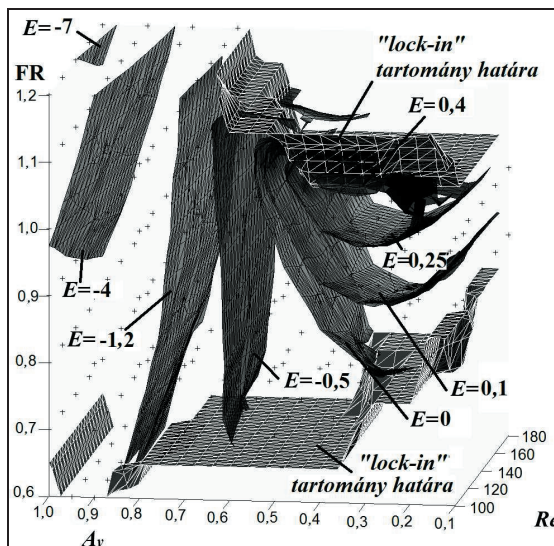
Az 5. ábrán felnagyítva látható a 4. ábra azon tartománya, ahol az energiaátadás pozitív. Láthatjuk, hogy E maximuma minden görbénél $A_y = 0,3$ körül adódik, és hogy a nagysága FR növekedésével nő. Az összes vizsgált eset közül a legnagyobb mértékű energiaátadást $Re=100$, $FR=1,1$ és $A_y=0,3$ esetén tapasztaltuk, amelynek nagysága 0,4794.

Összehasonlításként, $Re=180$ esetén (6. ábra) is mutassuk meg a pozitív energiaátadást az A_y függvényében különböző FR értékek esetén! Az 5. és 6. ábrákat összehasonlítva látható, hogy azonos frekvencia-arányhoz tartozó E görbék az Re növekedésével kis mértékben a pozitív irányban tolnak el, azaz egyértelmű irányzatot figyelhetünk meg, ellentétben az A_y -nál tapasztaltakkal.

6. ábra. Pozitív mechanikai energiaátadás; $Re=180$

Az $Re=120$, 140 és 160 esetén is hasonlóak a görbék, és a vizsgált tartományban a Reynolds szám hatása nem jelentős, megerősítve ezzel [1] állítását.

7. ábra. Mechanikai energiaátadás izofelületei

A 2-6. ábrákon bemutatott mechanikai energiaátadásokat a 7. ábrán összegezzük 3D-ben. Ezen az ábrán az $E = -7, -4, -1,2, -0,5, 0, 0,1, 0,25$ és $0,4$ izofelületeket jelentettük meg a „lock-in” tartomány határának feltüntetésével. Pozitív energiaátadás csak a fázistér „lock-in” határhoz viszonylag közeli tartományában történt.

Egyértelműen láthatjuk az ábrák alapján, hogy nagyobb amplitúdókhoz általában nagyobb, a henger által a folyadéknak átadott mechanikai energia tartozik. Kisebbsé amplitúdók esetén azonban nem fogalmazhatunk meg ilyen egyértelmű szabályt, és egy olyan tartományt is azonosíthattunk, ahol pozitív energia átadás történik.

4. ÖSSZEFOGLALÁS

A $(Re, A_y, f/St_0)$ paraméterek által meghatározott három-dimenziós fázistér „lock-in” tartományán belül vizsgáltuk a folyadék, és a párhuzamos áramlás irányára keresztirányban rezgő henger közötti E mechanikai energiaátadást.

A fázistér legnagyobb részében E negatív volt, azaz a folyadék mechanikai energiát nyelt el. Nagy negatív értékek a nagyobb A_y amplitúdókhoz tartoztak. Azonban $A_y < 0,6$ és $f/St_0 = 0,8-1,1$ esetén minden vizsgált Reynolds szám ($Re=100-180$) mellett pozitív energiaátadást tapasztaltunk a „lock-in” tartomány széléhez közel. A fázistérben az Re energiaátadásra gyakorolt hatása nem jelentős.

Terveink szerint a tanulmány következő szakasza a „lock-in” tartomány határának pontos meghatározására, valamint a tartomány határa közelében fellépő pozitív energiaátadás jelenségére fog koncentrálni.

5. SUMMARY

The mechanical energy transfer E between the fluid and a cylinder mechanically oscillated transverse to the free stream was investigated in the three-dimensional phase space $(Re, A_y, f/St_0)$ under lock-in condition. In the largest part of the phase space, E was found to be negative, meaning that energy is extracted from the cylinder. Large-magnitude negative values were found at large oscillation amplitude A_y values. However, at $A_y < 0.6$, and at $f/St_0 = 0.8-1.1$, positive E values were found at all Reynolds numbers investigated ($Re=100-180$), this is near the upper boundary of the lock-in region. The effect of Reynolds number was found to be weak across most of the phase space.

Further investigation could include the more accurate determination of lock-in boundaries and a more detailed investigation of positive mechanical energy transfer near the boundary of lock-in.

6. KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

A szerzők köszönetüket fejezik ki a K 76085 sz. OTKA projekt keretében megvalósult támogatásért. A kutató munka a TÁMOP-4.2.1.B-10/2/KONV-2010-0001 jelű projekt részeként – az Új Magyarország Fejlesztési Terv keretében – az Európai Unió

támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósult meg.

7. IRODALOM

- [1] NEWMAN, D.J., KARNIADAKIS, G.E.: Direct numerical simulation of flow over a flexible cable, *Proc. 6th Int. Conference on Flow-Induced Vibration*, London, pp. 193-203, 1995.
- [2] WILLIAMSON, C.H.K., ROSHKO, A.: Vortex formation in the wake of an oscillating cylinder, *Journal of Fluids and Structures* 2, 355-381, 1988.
- [3] BLACKBURN, H.M., HENDERSON, R.D.: A study of two-dimensional flow past an oscillating cylinder, *Journal of Fluid Mechanics* 385, 255-286, 1999.
- [4] KAIKTSIS, L., TRANTAFYLLOU, G.S., ÖZBAS, N.: Excitation, inertia, and drag forces on a cylinder vibrating transversely to a steady flow, *Journal of Fluids and Structures* 23, 1-21, 2007.
- [5] LU, X.Y., DALTON, C.: Calculation of the timing of vortex formation from an oscillating cylinder, *Journal of Fluids and Structures* 10, 527-541, 1996.
- [6] BARANYI, L.: Effect of frequency ratio on the force coefficients of a cylinder oscillated in a uniform stream, *Proc. 7th JSME-KSME Thermal and Fluids Engineering Conference*, Sapporo, Japan, Paper No. L132, 2008.
- [7] BARANYI, L.: Numerical simulation of flow around an orbiting cylinder at different ellipticity values. *Journal of Fluids and Structures* 24, 883-906, 2008.
- [8] POSDZIECH, O., GRUNDMANN, R.: A systematic approach to the numerical calculation of fundamental quantities of the two-dimensional flow over a circular cylinder, *Journal of Fluids and Structures* 23, 479-499, 2007.
- [9] DARÓCZY, L., BARANYI, L.: Euler and second-order Runge-Kutta methods for computation of flow around a cylinder, *Proc. 26th MicroCAD, International Scientific Conference*, Section N, Miskolc, Hungary, pp. 1-6. Paper No. N10, 2012.
- [10] BARANYI, L., DARÓCZY, L.: Numerical investigation of mechanical energy transfer between the fluid and a cylinder oscillating transverse to the main stream, *Conference on Modelling Fluid Flow* (accepted for publication), Hungary, 2012.